Verslag van de besprekingen om te komen tot een meerderheidscoalitie van de partijen Fryske Nasjonale Partij, Gemeentebelangen Noardeast-Fryslan, ChristenUnie en het Christen Democratisch Appel, welke zitting hebben in de gemeenteraad van Noardeast-Fryslan.

Het **resultaat** van de besprekingen is dat er overeenstemming is bereikt over het vormen van een meerderheidscoalitie, de aanpassing van het huidige coalitieakkoord en op welke wijze partijen verantwoordelijkheid nemen voor het opvangen van ontheemden. Daarnaast is afgesproken om een nieuw College van B&W te vormen, waarbij de huidige wethouders van de GBNF en FNP samen met nieuw te benoemen wethouders vanuit de CU en het CDA een College van B&W vormen.

Verslag van de besprekingen.

Met ingang van 30 september zijn er gesprekken gevoerd door partijen over diverse onderwerpen. Onderlegger van de gesprekken was een drietal vragen, waarop de partijen vooraf antwoord hebben gegeven.

1. Alle vier fracties hebben aangegeven bestuurlijke verantwoordelijkheid te willen dragen voor de **opvang van ontheemden**. Randvoorwaarden daarbij zijn (a) het Rijksbeleid, (b) de mogelijkheden die het COA biedt en (c) de uitvoering van de motie over statushouders. Een lastige materie dus, ook gezien de onderling verschillende invalshoeken van de vier fracties. Toch willen we jullie vragen om een richting aan te geven over hoe jullie denken dat die genoemde bestuurlijke verantwoordelijkheid invulling zou kunnen krijgen.
2. Alle fracties in de raad hebben aangegeven dat het huidige **coalitieakkoord "Ferbûn mei de mienskip"** op hoofdlijnen kan blijven dienen als basis voor een nieuw coalitieakkoord.
   Welke onderdelen van het huidige coalitieakkoord dienen naar uw mening (a) te worden geschrapt dan wel (b) stevig te worden aangepast? In het geval van (b) graag ook zo concreet mogelijk aangeven in welke richting u de aanpassing zoekt.
2. Op welke **andere onderwerpen** wilt u daarnaast aanvullende afspraken maken met de nieuwe coalitiegenoten? Ook hier graag de onderwerpen en de beleidsrichting zo helder en concreet mogelijk aangeven.

De gesprekken over de diverse onderwerpen zijn in een plezierige, collegiale manier gevoerd, in een sfeer van vertrouwen. Respect en aandacht voor elkaars standpunten waren voortdurend de basis waarop overeenstemming kon worden bereikt.

Als eerste is uitgebreid gesproken over de **opvang** van ontheemden. De focus daarbij lag op asielzoekers en statushouders. Concreet zijn de volgende drie hoofdpunten afgesproken:

1. De taakstelling om statushouders te vestigen, dient volledig uitgevoerd te worden. Dat wil zeggen dat de huidige achterstand moet worden ingelopen en in de toekomst willen we dat de taakstelling voor 100% wordt ingevuld.

2. Ongeacht de spreidingswet realiseren we een structureel AZC voor 100 personen. Dit dient met het COA te worden afgestemd en zwart op wit te worden vastgelegd dat de exploitatie voor het COA is.
3. Als blijkt bij uitwerking van de motie "statushouders juli 2024" dat er een aantal statushouders boven de dan geldende taakstelling kan worden geplaatst, dan zal de coalitie hier positief tegenover staan, in samenhang met een integrale aanpak, ook als dit substantiële extra middelen vraagt. Voorwaarde is wel dat er een gedegen plan is voor dekking en financiering van de lasten. Onder een integrale aanpak verstaan wij een afweging in samenhang met andere doelgroepen, bijvoorbeeld starters, zorgvragers en doelgroepen uit de urgentieverordening.

De volledige notitie over dit onderwerp is als bijlage 1 bij dit verslag gevoegd.

Na het bereiken van overeenstemming op dit onderwerp, is het huidige coalitieakkoord aan de hand van de ingebrachte meningen besproken op onderdelen. Alle aanpassingen zijn verwerkt in het bestaande akkoord, maar ook reeds bereikte doelstellingen uit het akkoord zijn eruit verwijderd, zodat duidelijk is wat voor de komende anderhalf jaar dient te worden gerealiseerd.

Een aantal zaken wil ik hier benoemen, het hele gewijzigde akkoord is als bijlage 2 bij dit verslag gevoegd. Vermeld dient te worden dat de diverse onderwerpen, die besproken zijn, steeds zijn voorzien van technische informatie die door vak-ambtenaren is verstrekt.

Wonen is voor nu belangrijk, maar juist ook in de toekomst. Anders wonen zoals bv in generatiewoningen en hofjeswoningen is een aanscherping bij dit thema.

In het **Sociaal Domein** zal er scherper worden ingezet op vindbaarheid van de beschikbare voorzieningen, zodat niet-gebruik verminderd wordt.
Daarnaast willen partijen het accent houden op preventieve jeugdzorg om de kwaliteit en betaalbaarheid van de jeugdvoorzieningen zoveel mogelijk te waarborgen. De partijen willen de "Fryske Mienskip Oanpak" als basis voor het beleid gebruiken.

Een eveneens belangrijk onderwerp is de **energietransitie.** Ten opzichte van een paar jaar geleden, is de situatie veranderd, maar er is onverminderd behoefte aan een aanpak die ook op termijn vruchten afwerpt. Er is gekozen voor de volgende hoofdlijn op dit terrein:

- We gaan door met het bestrijden van energiearmoede en in relatie met energietransitie .
- We bewerkstelligen proactief de realisatie van een tweede onderstation in Dokkum.
- We zetten, vanuit sociaal, economisch en maatschappelijk belang, in op de realisatie van "smart energy hubs" in Hallum en zo mogelijk ook op het Betterwird. Daarbij houden we rekening met de uitgangspunten van de zonneladder, omgevingsparticipatie en technische innovatie.
- We maken beleid voor de opslag van energie waarbij we borgen dat dit niet commercieel gebruikt wordt.

- De gemeente krijgt vanuit wet- en regelgeving een regierol in warmtetransitie. We stellen hiervoor een warmteprogramma op waarbij we als gemeente actief participeren in warmte- of energiebedrijven.
- We benutten de Proeftuin Aardgasvrije Wijk in Eanjum om daar van te leren en maken deze schaalbaar is voor de rest van gemeente. We doen hierbij relevante kennis op en zorgen dat we de opgedane kennis behouden.

Gezien het belang voor inwoners en het bedrijfsleven, dienen we voor deze problematiek voortdurend aandacht te hebben.

Een ander, zeker belangrijk, thema is de **dienstverlening** van de gemeentelijke organisatie. Door nu door te pakken met een programma "dienstverlening" en dat ook in 2025 uit te voeren, doe je de gewenste aanzet om die dienstverlening te realiseren. Maar daar komt bij dat het een Inclusieve dienstverlening moet zijn. Dat betekent o.a. aandacht voor laaggeletterdheid, visueel gehandicapten en anderstaligen.

De gemeente Noardeast Fryslan is een **landbouwgemeente.** Daar is veel in beweging daarom wordt in het bestaande akkoord toegevoegd:

- We besteden in het op te stellen Omgevingsprogramma Landbouw aandacht aan de faciliterende rol van de gemeente in de transitie van de landbouw.
- We zullen actief onze kennisnetwerken binnen o.a. P10 en VNG benutten.

Onderwijs is van groot belang. De schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor goed en kwalitatief onderwijs, maar als gemeente faciliteer je dat met goede huisvesting. Samen ben je verantwoordelijk. Concreet vertalen partijen dat als volgt:

- Als gemeente faciliteren we onderwijs met goede huisvesting. Daarbij streven wij naar kwalitatief goed, bereikbaar en betaalbaar onderwijs. Deze mogelijkheid willen we ook voor kleinere scholen in dorpen bieden, zeker voor die met een stabiel aantal leerlingen op langere termijn.
- Voor het IHP komt in het eerste kwartaal van 2025 een update. In dit IHP zullen ook de reëel te verwachten kosten worden opgenomen voor een totaaloverzicht.

Bij het **inzamelen van afval**, is het uiteindelijk noodzakelijk om te transformeren naar inzamelen van nieuwe grondstoffen. Partijen willen daar een aanzet in doen in het komende jaar. Daarom ligt het accent om dat te bereiken nu op deugdelijk onderzoek, zodat transformatie mogelijk is. In de tekst nemen partijen op:

- Er moet een eenduidig grondstoffeninzamelsysteem zijn voor de gehele gemeente om maximaal bij te dragen aan het behalen van de VANG-doelstellingen. Dit moet het resultaat zijn uit het onderzoek dat in 2025 wordt uitgevoerd.
- We onderzoeken we hoe we het verenigingsleven kunnen blijven stimuleren en werken aan een verenigingsfonds zoals genoemd onder het kopje "dorpen- en wijkenbeleid".
- Vervolgens wordt een afbouwregeling voor de kerken, scholen en verenigingen, die op dit moment een vergoeding ontvangen voor oud papier inzameling, gerealiseerd

- **Financiën** zijn een belangrijk onderwerp. Naast inkomsten uit het Gemeentefonds, heeft de gemeente ook inkomsten vanuit eigen belasting (OZB). Woonlasten bestaan ook uit afvalstoffenheffing en rioolreinigingslasten.

> Om in Noardeast Fryslan die totale woonlasten acceptabel te houden, heeft de coalitie het uitgangspunt de totale woonlasten op Fries gemiddelde houden en bij voorkeur lager. Maar ook zullen we samen met de andere Friese gemeenten een krachtig signaal blijven afgeven tegen de kortingen op jeugdzorg.

Als laatste willen partijen helder zijn over de verordening mbt de **winkeltijden** en hebben de onderstaande passage opgenomen in het akkoord:

> Wij houden vast aan de vastgestelde winkeltijdenverordening voor de detailhandel waarmee we in evenwicht ruimte geven aan ondernemers en mensen voor wie de zondagsrust belangrijk is.

De besprekingen zijn, zoals reeds is aangegeven op een plezierige, collegiale manier gevoerd, in een sfeer van vertrouwen. Het respect voor elkaars standpunten leidt mede tot het akkoord " Foar de Mienkskip " wat het mogelijk maakt, in de resterende raadperiode tot de verkiezingen in maart 2026, belangrijke ontwikkelingen voort te zetten en nieuwe initiatieven te realiseren.

Als informateur stel ik dit rapport beschikbaar aan de gehele gemeenteraad. In mijn opdracht is ook inbegrepen om na overeenstemming over een akkoord als formateur te fungeren en een College te vormen, welke het dagelijks bestuur van de gemeente gaat vormen. De vervolg gesprekken als formateur zijn ook afgerond en de gesprekken zijn plezierig, open en met respect voor elkaar gevoerd. Het resultaat is dat er een nieuw College is gevormd, dat na benoeming door uw raad vol goede moed aan de slag kan gaan.

Ik ben de diverse ambtelijke ondersteuning zeer erkentelijk. Hun hulp, inbreng van belangrijke informatie en oprechte betrokkenheid heeft het realiseren van dit akkoord mede mee mogelijk gemaakt. De Griffie, in de persoon van de Griffier heeft met name in de begin fase van de besprekingen een belangrijke bijdrage geleverd door te ondersteunen tijdens het proces.

Ik heb respect voor de wijze waarop partijen e.e.a. hebben gerealiseerd en spreek de wens uit dat dit akkoord ook breed kan worden ondersteund in de gemeenteraad. Dit omdat de inwoners van Noardeast Fryslan uiteindelijk profijt moeten hebben van dit akkoord.

Oosterwolde 17 oktober 2024

Engbert van Esch
(In)formateur.